

OKRUŽNI SUD JUŽNOG OKRUŽJA TEXASA

Presuda od 28.XII 1962.

Patterson Shripp Company, Inc. vs.
The O/S Freedom, Mitchell Charles
Vining i Rose Marie Vining

Utrnuće privilegija protekom vremena - Vrijeme se računa u odnosu na mortgage od osnutka mortgage unazad 12 mjeseci - Djelomične isplate privilegirane tražbine ne prekidaju tok vremena prema ostalim privilegiranim vjerovnicima

Hipotekarni vjerovnik /"mortgagee"/ osporava privilegiranim vjerovnicima pravo prvenstvenog namirenja, jer tvrdi da su protekom vremena /putem "laches"/ izgubili to pravo. Isprava o mortgage-u izdana je 19.I 1961., a provedena je u upisniku od carinskog organa 21.I 1961. i ujedno upisana u upisnom listu broda /što je uvjet za pravni učinak mortgage-a prema trećima/. Jedan od privilegiranih vjerovnika učinio je usluge brodu u aprilu, 1960, a drugi 10.XI 1959.

Sudac /Reynaldo G. Gazza/ konstatira da su u teksaškoj judikaturi zauzeta o "lachesima" dva stajališta: prema rješenju u Gulf Coast Marine Ways Inc. vs. J.D. Hardee & Al. /AMC 1952, 1124/ "lachesi" nastupaju ako se u roku od 12 mjeseci od nastanka privilegija pa do tužbe nije ostvarivao privilegij, a prema rješenju u National Shawmut Bank vs. Winthrop etc. /AMC 1955, 2089/ nastupaju ako proteče 12 mjeseci od dana nastanka privilegija do dana kada je upisan mortgage. Prema tome se sudac mora odlučiti koje od tih dvaju stajališta ima prednost za njega, pa se on odlučuje za drugu rješidbu, ali s time da će se pravilo kalendarske godine /"the calendar year rule"/ i dalje primjenjivati na privilegije koji nastanu iza mortgage-a. U konkretnom slučaju prema tome privilegij koji je nastao u aprilu 1960. održava se na snazi, a onaj koji je nastao 10.XI 1959. otpada, jer su glade njega nastupili "laches" i po načelu iz jedne i druge rješidbe. Razdioba kupovine ima se zbog toga izvršiti tako da se najprije podmire sudski troškovi /uključivši i one koje su stranke predujmile/, zatim privilegiji koji su nastali unutar dvanaest mjeseci prije datuma upisa mortgage-a, pa mortgage, i konačno privilegiji nastali iza mortgage-a po pravilu kalendarske godine.

/AMC 1963, str.160/

E.P.

Bilješka na gornje četiri američke presude.- Prva od prikazanih američkih rješidaba /brod "Aric H."/ postavlja, u skladu s rješidbom Vrhovnog suda SAD u slučaju Lauritzen v. Larsen, kolizijsko pravilo prava zastave za opstojnost privilegija na brodu zapovjednika i posade, pa na temelju liberijskog prava, kao prava zastave, dolazi do zaključka da zapovjednik nema tog privilegija, jer on po liberijskom pravu pripada samo članovima posade. U američkom kao i u liberijskom pravu naime zapovjednik nema privilegija za svoja potraživanja iz radnog odnosa, nego samo za svoje izdatke za brod /v. Gilmore-Black, The Law of Admiralty, 1957, 513 i u bilješci citirane rješidbe koje se osnivaju na rješidbi u "The Grand Turk" 1817./ on ima privilegij na vezarinu prema rješidbi u "The Else", AMC, 1928, 1434, cit. kod Benedict-Knauth, The American Law of Admiralty, VI izd. 1940, sv. I, 248/. Englesko pravo je u tom pogledu povoljnije za zapovjednika. Upravo radi toga da se uklone ove razlike između američkog i ostalih prava, kojima prema shvaćanju same američke doktrine nema stvarnih razloga nego su osnovane na slučajnoj evoluciji judikature, unesena je u Međunarodnu konvenciju o unifikaciji nekih pravila o pomorskim privilegijima i hipotekama od 1926. u t. 2, čl. 2. odredba da privilegij pripada tražbinama iz ugovora o zaposlenju "zapovjednika, posade i drugih osoba zaposlenih na brodu". Primjenom kolizijskog pravila prava zastave u konkretnom slučaju nije priznat privilegij zapovjedniku, ali bi primjenom istog kolizijskog pravila bio priznat tamo gdje ga pravo zastave poznaje.

Druga od prikazanih rješidaba /brod "Franz Joseph"/ kao i četvrta /brod "Freedom"/ bave se pitanjem utjecaja protoka vremena na osnovi specifičnog instituta anglo-američkog prava iz "equity" grane toga prava, koji se institut naziva "laches" -, na mortgage /tj. institut analogan hipoteci evropskog prava/ i na privilegij na brodu. Zastara je u anglo-američkom Common law-u normirana zakonskim propisima - /u Engleskoj najprije zakonom od 1623, a sada zakonom od 1939, dok je u SAD na snazi niz općih zakona o zastari u pojedinim državama, a u saveznom zakonodavstvu niz posebnih propisa u pojedinim zakonima, tako u COGSA 1936 jednogodišnja zastara, dvogodišnja zastara za spasavanje itd./ - a korekturu te strogosti, prema kojoj nema zastare gdje nema za to zakonskog propisa, daje je "Equity" grana prava putem "laches"-a. Rješidba u slučaju "Franz Joseph" upućuje na to da kod mortgage-a ne može doći do "laches"-a, jer hipotekarni vjerovnik /"mortgagee"/ ne mora biti prisiljen da ostvari svoje založno pravo i dovede do prinudne prodaje broda. Međutim i tamo gdje može doći do primjene "laches" nije fiksiran određeni rok za neučtivost zahtjeva, nego se taj rok mora odrediti prema okolnostima pojedinog slučaja /a pri čemu se mogu uzeti u obzir odredbe o zastari zakonodavstva pojedinih država kao orijentacija/, ali osim toga mora još i

nastupiti kakvo oštećenje u ostvarivanju njenog prava stranici koja ističe prigovor protoka vremena. Taj prigovor će teže moći uspješno istaći prema privilegiranom vjerovniku brodovlasnik prema kojemu je tražbina nastala, a lakše novi stečnik broda, hipotekarni vjerovnik /"mortgagee"/ ili drugi privilegirani vjerovnik koji dolazi na red iza onoga koji prigovara, napose radi toga što će se u prvom slučaju primijeniti duži, a u drugom slučaju kraći rok /v.Benedict-Knauth,o.c.,I,296/.

Rješidba u slučaju "Freedom", bez obzira na "laches", uzdržava na snazi načelo "pravila kalendarske godine" /"calendar year rule"/. Radi se naime o tome da su privilegiji ranžirali prema putovanju u toku kojega su nastali, a da su sudovi, kako bi izbjegli neprilike koje su slijedile iz prekratkih putovanja u obalnoj i lučkoj plovidbi, uzeli negdje 40-dnevni, negdje 90-dnevni, sezonski ili godišnji pa i kalendarsku godinu kao rok koji zamjenjuje u tim slučajevima pojam putovanja. Ipak kod toga treba istaći da je sudac Chestnut u slučaju "The City of Athens" 1949. postavio načelo da se na oceanske brodove još uvijek primjenjuje pravilo putovanja, iako njegovo obrazloženje dopušta zaključak da su ga konkretne okolnosti u tom slučaju navele na to da smatra pravičnom primjenu toga pravila /v.Gilmore-Black, o.c.,605-609/, koji smatraju da odnos pravila putovanja /"voyage rule"/ i pravila kalendarske godine /"calendar year rule"/ nije nipošto jasno riješen prema sadanjem stanju judikature/.

Ista rješidba opredjeljuje za to da za privilegije, koji su nastali prije mortgage-a i za koje je upravo odlučno da bi mogli imati prednost pred mortgage-om, "laches" istječu ako je od postanka privilegija do osnivanja mortgage-a prošlo više od 12 mjeseci.

U trećoj od prikazanih rješidaba /brod "Ral"/ istaknuto je načelo da registracija uvjetnog kupoprodajnog ugovora kod nepomorske vlasti nema učinak publiciteta prema popravljajcima broda, jer si oni ne moraju pribaviti znanje o tim okolnostima, a izričito naglašuje kako je to različito od njihove dužnosti da saznaju uglavke brodarskog ugovora /"terms of a charter"/, jer potencijalni privilegirani vjerovnici moraju voditi računa o tome da li ti uglavci proširuju ili suzuju dispoziciju ugovorne protustranke privilegiranog vjerovnika. Ovaj dio rješidbe osniva se na čl.972 i 973 Zakonika SAD o osobama za koje se pretpostavlja da su ovlaštene osnivati privilegije, odnosno za koje to tek treba utvrditi. Ova dva člana Zakonika nisu međjusobno potpuno u skladu i izazvali su mnogo sporova i bogatu judikaturu. Spорови napose potječu odatle što privilegij po američkom pravu /drukčije nego što je to po t.5,čl.2 Konvencije od 1926. it.5 § 9 Uredbe sa zakonskom snagom o stvarnim pravima na brodu, i o pomorskim privilegijima od 30.V 1939/ nastaje i na temelju odredjenih

poslova sklopljenih s brodevlasnikom i brodarom, pa nužno izazivaju rješenje problema da li je brod zakonito /"lawfully"/ iskorištavan od trećeg i s obzirom na osnivanje privilegija. Ovo se pitanje onda dalje proširuje i na to da li zapovjednik nastupa u ime naručitelja ili u ime brodara, odnosno brodevlasnika, pa da li je ili nije na temelju broderskog ugovora dopustio osnivanje privilegija.

E.P.

KASACIONI SUD FRANCUSKE

Presuda od 22.V 1963.

13 osiguratelja c/a Sté générale des huileries du Sagel tunisien, Cie d'assurances La Baloise Medinar navigation CO i drugih

Slagač - Požar na brodu - Slagač ne odgovara za štetu nastalu požarom tereta na brodu, ako se ne može utvrditi uzrok požara

Slagač je za brodarov račun krcan^{na} brod bačve sumpora. Kad je jedan dio tereta bio ukrcan, sumpor se zapalio, i to je dovelo do uništenja ukrcanog tereta i do oštećenja onoga dijela tereta koji je još bio na obali uz bok broda. Osiguratelji su nadoknadili štetu i tuže slagača.

Apelacioni sud je slagača oslobodio. Povodom osigurateljeve žalbe Kasacioni sud je rješavao spor i potvrdio presudu nižeg suda, prihvaćajući i njegove razloge.

Osiguratelji pobijaju apelacionu presudu iz sljedećih razloga: Sud je upao u kontradikciju kad je tvrdio da je operacija ukrcanja za vrijeme požara bila još u toku, te da je u isto vrijeme brodar primio teret. Osim toga sud nije odgovorio na njihove navode koje je reproducirao u presudi, tj. da slagač nije prestao biti čuvar tereta, i napokon da se isto tako nije osvrnuo na njihov navod da je slagač kriv, osobito zbog toga što je bačve s lako zapaljivim teretom, teške 300 kg, bacao iz visine od 80cm na željeznu palubu broda.

Međutim, kaže sud, apelacioni sud je utvrdio da je "jedino sigurna činjenica da je požar prouzrokovan zapaljenim sumporom.... među bačvama koje je brod već primio - a da uzrok zapaljenja nije mogao biti utvrdjen". Iz ovoga proizlazi da je apelacioni sud odgovorio na navode žaljitelja na koje se oni u svojoj žalbi pozivaju.

Osiguratelji su nadalje proti pobijanoj presudi naveli da je apelacioni sud stao na stajalište da bi slagač